

Rolnummer 6508
Arrest nr. 20/2018 van 22 februari 2018

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 70 van het Wetboek der successierechten, in samenhang gelezen met artikel 7 van hetzelfde Wetboek, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg Henegouwen, afdeling Bergen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en A. Alen, de rechters T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, T. Giet en R. Leysen, en, overeenkomstig artikel 60*bis* van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, emeritus voorzitter E. De Groot, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij vonnis van 23 juni 2016 in zake Jacques Fievez tegen de Belgische Staat, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 16 september 2016, heeft de Rechtbank van eerste aanleg Henegouwen, afdeling Bergen, de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 70 van het Wetboek der successierechten, in samenhang gelezen met artikel 7 van hetzelfde Wetboek, de artikelen 10, 11 en 16 van de Grondwet, in zoverre het de erfgenamen, algemene legatarissen en begiftigden in de nalatenschap van een Rijksinwoner een identieke behandeling oplegt, waarbij die ertoe geroepen zijn, ieder in verhouding tot zijn erfdeel, de successierechten te betalen die verschuldigd zijn door de legatarissen of begiftigden onder algemene titel of onder bijzondere titel, zonder een onderscheid te maken naargelang zij opkomen met een legataris onder bijzondere titel, aan wie het legaat moet worden afgegeven en bij wie het bijgevolg mogelijk is zich ervan te vergewissen dat hij de successierechten zal betalen, of met de begunstigde van schenkingen van roerende goederen, die de schenking rechtstreeks ontvangt uit handen van de erflater, zonder het optreden van de erfgenamen, algemene legatarissen en begiftigden, die zich dus niet ervan kunnen vergewissen dat de successierechten zijn betaald die verschuldigd zijn wegens die schenking, die krachtens artikel 7 van het Wetboek der successierechten met een legaat wordt gelijkgesteld ? ».

Memories zijn ingediend door :

- Jacques Fievez, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. L. Tricart, advocaat bij de balie te Bergen;
- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. J.-F. Dizier, advocaat bij de balie te Charleroi;
- de Waalse Regering, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. M.-P. Donea, advocaat bij de balie te Brussel.

Bij beschikking van 14 november 2017 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers T. Giet en R. Leysen te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 13 december 2017 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 13 december 2017 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

J. Fievez, eiser voor de verwijzende rechter, is aangesteld tot algemene legataris van P. Richelet, met wie hij geen enkele verwantschapsband had. Na het overlijden van de erflaatster en het verzenden van de aangifte van nalatenschap is gebleken dat P. Richelet in de drie jaar vóór haar overlijden aan haar twee neven schenkingen had gedaan, hetgeen J. Fievez niet wist.

Omdat hij de door de neven van P. Richelet verschuldigde successierechten niet volledig had kunnen invorderen, heeft de Belgische Staat naar J. Fievez, in zijn hoedanigheid van algemene legataris, een dwangbevel gestuurd voor de betaling van die successierechten, naast de boete voor het niet indienen van de aanvullende aangifte overeenkomstig artikel 38, eerste lid, van het Wetboek der successierechten. De eiser voor de verwijzende rechter vordert in hoofdorde de vernietiging van dat dwangbevel en verzoekt in ondergeschikte orde om een vraag te stellen aan het Grondwettelijk Hof. De arresten nrs. 162/2011 en 171/2014 in herinnering brengend, beslist de verwijzende rechter aan het Hof de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag te stellen.

III. *In rechte*

- A -

A.1. Zich baserend op de rechtsleer, gaat de eiser voor de verwijzende rechter ervan uit dat de lering van het arrest nr. 162/2011, met betrekking tot de inwerkingstelling van artikel 8 van het Wetboek der successierechten, kan worden overgenomen voor alle fictieve legaten, aangezien de erfgenamen en algemene legatarissen in die gevallen niet in staat zijn zich ervan te vergewissen dat de successierechten door de fictieve legatarissen worden betaald.

Hij is van mening dat elke andere interpretatie noodzakelijkerwijs zou leiden tot het bestaan van een discriminatie en verzoekt het Hof te oordelen dat de prejudiciële vraag bevestigend dient te worden beantwoord.

A.2.1. De Ministerraad herinnert eraan dat bij de artikelen 3 tot 14 van het Wetboek der successierechten een reeks van verrichtingen die normaal gezien dat burgerlijke karakter niet hebben, met overdrachten door overlijden worden gelijkgesteld. Die fiscale ficties hebben slechts fiscale gevolgen en hebben geen enkele weerslag op de burgerlijke belangen van de betrokken partijen. Het in het geding zijnde artikel 7 heeft tot gevolg dat de begunstigde van een schenking in de zin van een kosteloze daad van burgerlijk recht, in de drie jaar vóór het overlijden, als een bijzonder legataris in fiscale zin zal worden beschouwd en in die hoedanigheid in de successierechten zal worden belast.

Vanuit fiscaal oogpunt wordt die schenking onder levenden pas een fictief legaat indien de schenker overlijdt zonder dat enig registratierecht werd betaald. Een schenking van roerende goederen is immers geen verplicht te registreren verrichting, maar wordt dat pas wanneer zij vrijwillig ter registratie wordt aangeboden. Het in het geding zijnde artikel 7 strekt dus ertoe te vermijden dat schenkingen van roerende goederen aan elke belasting ontsnappen, zowel wat registratierechten als wat successierechten betreft, wanneer die schenkingen worden gedaan bij leven van de overledene, tijdens de « verdachte » periode van drie jaar vóór het overlijden.

A.2.2. De Ministerraad merkt op dat de bij het in het geding zijnde artikel 70, tweede lid, ingestelde hoofdelijkheid ertoe strekt te voorkomen dat de rechten van de Schatkist worden geschaad bij de afgifte van een legaat aan een legataris onder bijzondere of algemene titel die zou nalaten de successierechten te betalen, en dat een dergelijk doel van algemeen belang kan worden beschouwd.

De Ministerraad onderstreept overigens dat de erfgenaam van wie de Staat de betaling vordert van de rechten en interesten die een legataris onder bijzondere of algemene titel verschuldigd is, een persoonlijke en rechtstreekse verplichting heeft, maar beschikt over een rechtsmiddel tot vrijwaring (artikel 75) tegen die legataris, waarbij de administratieve praktijk erin bestaat zich eerst tot de bijzondere legatarissen te wenden. Hoewel het aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving de erfgenaam of de algemene begiftigde van geen enkele wettelijke verplichting ontheft (artikel 73), heeft de verwerping zonder meer daarentegen tot gevolg dat de administratie elk recht verliest om van de legataris de betaling van de belasting te vorderen, ongeacht de datum van die verwerping.

A.2.3. De Ministerraad onderstreept dat de bijzondere legataris, zelfs indien hij vanaf het overlijden eigenaar van zijn legaat wordt, steeds de - minnelijke of gerechtelijke - afgifte van zijn legaat dient te vragen, behalve indien hij reservatair erfgenaam is of indien het legaat een schuldvordering van de erflater tegen de legataris tot voorwerp heeft.

De aanvraag tot afgifte van het legaat wordt geregeld bij burgerlijke en niet-fiscale bepalingen, zodat de Ministerraad het totaal ongegrond acht de grondwettigheid van een fiscale bepaling op dat vlak aan te vechten. De aanvraag tot afgifte van het legaat maakt het de erfgenamen mogelijk te worden ingelicht over het bestaan van dat legaat en in het bijzonder aan de rechter die uitspraak doet in kort geding te vragen dat het bedrag van de verschuldigde rechten wordt ingehouden op het legaat, dat een borg wordt gesteld of dat tegen de legataris uitvoeringsmaatregelen worden genomen. De erfgenaam of de algemene legataris kan echter, bij ontstentenis van een zekere en vaststaande schuldvordering tegen de bijzondere legataris, geen bewarend beslag op het goed leggen of enig retentierecht op het gelegateerde goed uitoefenen tot de betaling van de successierechten.

A.2.4. De Ministerraad is van mening dat de in het arrest nr. 162/2011 gevolgde redenering niet kan worden uitgebreid tot het thans voorliggende geval, aangezien de erfgenaam die staat tegenover een begiftigde (artikel 7) en de erfgenaam die staat tegenover de begunstigde van een levensverzekering (artikel 8) zich in fundamenteel verschillende situaties bevinden.

Ten eerste onderstreept de Ministerraad dat, op het ogenblik van de schenking aan de derde persoon, het vermogen van de erflater het hem mogelijk zou hebben gemaakt de door die derde verschuldigde registratierechten te betalen, zodat het feit de betaling van de rechten te hebben uitgesteld tot het ogenblik van het overlijden van de erflater een keuze van die laatste is of, op zijn minst, van de begiftigde. Wanneer men daarentegen een levensverzekering afsluit, is op het ogenblik van het sluiten van de overeenkomst geen enkel recht opeisbaar en is het pas op de dag van het overlijden dat successierechten verschuldigd zullen zijn. De Ministerraad is van mening dat de thans voorliggende situatie gelijkstellen met die welke aanleiding heeft gegeven tot het arrest nr. 162/2011 zou neerkomen op de ontkenning van het recht van de overledene om schenkingen uit te voeren en een discriminatie zou doen ontstaan ten aanzien van de schenkers en hun rechtverkrijgenden die de registratierechten zouden hebben betaald op het ogenblik van de schenking. Hij herinnert in dat verband ook eraan dat op het ogenblik van de schenking geen enkel successierecht verschuldigd was.

Ten tweede kan de erfgenaam of de algemene legataris de successierechten op de schenking verschuldigd zijn krachtens de in het geding zijnde bepalingen, maar ook krachtens artikel 108 van het Wetboek der successierechten. De Ministerraad herinnert eraan dat, op grond van artikel 108 van het Wetboek der successierechten, alle waarden waarvan de erflater de eigenaar is geweest in de loop van de drie jaren vóór zijn overlijden, tot het bewijs van het tegendeel worden geacht deel te hebben uitgemaakt van zijn nalatenschap. Volgens die partij vloeit hieruit voort dat, indien het bewijs van de schenkingen niet wordt geleverd, de in het geding zijnde goederen voor de erfgenamen belast zullen blijven op grond van artikel 108 van het Wetboek der successierechten, zonder dat artikel 70, tweede lid, van hetzelfde Wetboek meetelt, hetgeen de onderhavige situatie eveneens onderscheidt van die welke aanleiding heeft gegeven tot het arrest nr. 162/2011.

Ten derde, in tegenstelling tot de hypothese van artikel 8, indien de schenking is gedaan zonder zich ervan te vergewissen dat de registratierechten werden betaald, is het niet discriminerend die betaling te vorderen van de erfgenamen die de nalatenschap met kennis van zaken hebben aanvaard, vermits zij de vermenging van het vermogen van de overledene en het hunne hebben aanvaard. Te dezen, zelfs indien de algemene legataris de nalatenschap heeft aanvaard onder voorrecht van boedelbeschrijving, bevrijdt dat hem niet van de verplichting tot de schuld - het vermogen van de nalatenschap maakt het trouwens mogelijk - en hij zal vervolgens tegen de fictieve legataris een rechtsmiddel kunnen instellen om de door die laatste verschuldigde sommen te recupereren.

Ten vierde gaat de Ministerraad ervan uit dat aan het woord « legataris » in het eerste en het tweede lid van het in het geding zijnde artikel 70 geen verschillende betekenis kan worden gegeven zolang niet is aangetoond dat zulks de wil van de wetgever was.

Ten vijfde behoudt de schenking die in de drie jaar vóór het overlijden is gedaan, in het burgerlijk recht haar aard van schenking en maakt zij in die hoedanigheid deel uit van de fictieve samenstelling van de massa bepaald bij artikel 922 van het Burgerlijk Wetboek zodat zij, in het kader van de controle van het beschikbare gedeelte, in voorkomend geval het voorwerp zal kunnen uitmaken van een inkorting net zoals de bijzondere legaten.

De Ministerraad leidt daaruit af dat de erfgenaam of de algemene legataris die opkomt met een bijzondere legataris en de erfgenaam of de algemene legataris die opkomt met een begunstigde van een schenking in de drie jaar vóór het overlijden zich in precies dezelfde situatie bevinden, aangezien zij zich niet kunnen wapenen tegen de niet-betaling van de successierechten door de legataris of de begiftigde.

A.2.5. De Ministerraad wijst ook erop dat een eventuele inhouding aan de bron van de successierechten, die aan de verzekeraars zou kunnen worden opgelegd in de in artikel 8 van het Wetboek beoogde hypothesen, niet kan worden omgezet naar de schenkingen, bedoeld in artikel 7, tenzij de contracterende partijen ertoe worden verplicht die schenkingen te registreren, terwijl de gemaakte keuze erin bestond de registratie van de handgiften niet te verplichten.

A.2.6. Wat een eventuele aantasting van het eigendomsrecht betreft, wijst de Ministerraad erop dat de ingestelde hoofdelijkheid niet kan leiden tot een belasting die het bedrag van de overgedragen goederen zou overschrijden, aangezien, enerzijds, de erfgenamen en algemene legatarissen de nalatenschap steeds kunnen verwerpen en, anderzijds, zij steeds over een rechtsmiddel tot vrijwaring tegen de bijzondere legatarissen beschikken.

Ten slotte komt het niet aan het Hof toe zich te mengen in de beleidskeuzes van de wetgever en zijn toetsing op een zodanige wijze uit te oefenen dat elke wetswijziging die het gevolg is van een beleidslijn, onmogelijk zou zijn. De Ministerraad verzoekt het Hof dan ook de prejudiciële vraag ontkennend te beantwoorden.

A.3.1. De Waalse Regering preciseert dat haar tussenkomst wordt verantwoord door het feit dat de in het geding zijnde belasting geregionaliseerd is. Zij is van mening dat de in het geding zijnde bepaling geen discriminatie met zich meebrengt, aangezien wezenlijk verschillende situaties niet op identieke wijze worden behandeld.

Zo heeft het Hof, in het arrest nr. 162/2011, waaraan de verwijzende rechter refereert, zich uitgesproken over het bijzonder nadelige geval waarin de erfgenamen, algemene begiftigden of legatarissen de nalatenschap kunnen hebben aanvaard zonder zelfs kennis te hebben van het bestaan van een levensverzekering. De Waalse Regering vraagt zich af op welke bepaling de verklaring, in het arrest nr. 162/2011 van het Hof, volgens welke de erfgenaam zich kan vergewissen van de betaling van de successierechten door de legataris onder bijzondere of algemene titel, steunt. Zij is van mening dat het retentierecht niet de grondslag kan zijn van de mogelijkheid die aan de erfgenaam wordt gelaten om de afgifte van het legaat uit te stellen zolang de successierechten niet zijn betaald door de legataris om reden dat, op dat ogenblik, de erfgenaam niet de schuldeiser van de legataris is en dat pas zou worden indien hij in zijn plaats de op het legaat verschuldigde successierechten zou hebben betaald. De Waalse Regering is eveneens van mening dat de erfgenaam geen bewarend beslag zou kunnen leggen op het goed dat het voorwerp van het legaat uitmaakt.

De Waalse Regering leidt hieruit af dat, zoals de erfgenaam die opkomt met een begiftigde, gelijkgesteld met een legataris, de erfgenaam die opkomt met een legataris niet in staat is zich te wapenen tegen de toepassing van artikel 70, tweede lid, van het Wetboek der successierechten, zodat die erfgenamen zich in een identieke situatie bevinden en het bijgevolg verantwoord is dat zij op dezelfde manier worden behandeld. Die partij besluit hieruit dat het onderzoek van de vraag niet verder moet worden vervolgd.

A.3.2. Voor het overige wijst de Waalse Regering nog op de relevantie van de in het geding zijnde bepaling in het licht van het nagestreefde doel, dat erin bestaat de invordering van de successierechten te verzekeren. Zij onderstreept overigens dat de eventuele inhouding aan de bron van de successierechten, die aan de verzekeraars zou kunnen worden opgelegd in de in artikel 8 van het Wetboek beoogde hypothesen, niet kan worden omgezet naar de schenkingen, bedoeld in artikel 7 van het Wetboek, tenzij ertoe wordt verplicht die schenkingen te registreren.

- B -

B.1.1. Aan het Hof wordt een vraag gesteld over de bestaanbaarheid van artikel 70 van het Wetboek der successierechten, gelezen in samenhang met artikel 7 ervan, met de artikelen 10, 11 en 16 van de Grondwet.

B.1.2. Artikel 7 van het Wetboek der successierechten bepaalt :

« De goederen, waarover, naar het door het Bestuur geleverd bewijs, de afgestorvene kosteloos beschikte gedurende de drie jaar vóór zijn overlijden, worden geacht deel uit te maken van zijn nalatenschap, indien de bevoordeling niet onderworpen werd aan het registratierecht gevestigd voor de schenkingen, behoudens verhaal van de erfgenamen of legatarissen op de begiftigde voor de wegens die goederen gekweten successierechten.

Wanneer er door het Bestuur of door de erfgenamen en legatarissen bewezen wordt dat de bevoordeling een bepaalde persoon gold, wordt deze voor legataris van de geschonken zaak gehouden ».

B.1.3. Artikel 70 van het Wetboek der successierechten, zoals het van toepassing was op het geschil dat voor de verwijzende rechter hangende is, bepaalde :

« De erfgenamen, legatarissen en begiftigden zijn tegenover de Staat aansprakelijk voor de rechten van successie of van overgang bij het overlijden en voor de interesten, ieder voor het door hem verkregene.

Bovendien, zijn de erfgenamen, algemene legatarissen en begiftigden in de nalatenschap van een Rijksinwoner samen aansprakelijk, ieder in verhouding van zijn erfdeel, voor de gezamenlijke rechten en interesten verschuldigd door de legatarissen en begiftigden onder algemene titel of onder bijzondere titel. Deze regel is niet van toepassing op de rechten en interesten verschuldigd op de in artikel 37 voorziene nieuwe aangiften, wanneer het op hen niet berust deze aangiften in te leveren ».

B.2. Aan het Hof wordt een vraag gesteld over de identieke behandeling die bij artikel 70, in samenhang gelezen met artikel 7, van het Wetboek der successierechten wordt opgelegd aan de erfgenamen, algemene legatarissen en begiftigden in de nalatenschap van een rijksinwoner, waarbij zij, ieder in verhouding tot hun erfdeel, de door de legatarissen of begiftigden onder algemene of bijzondere titel verschuldigde successierechten dienen te betalen, zonder een onderscheid te maken naargelang zij opkomen met bijzondere legatarissen aan wie het legaat moet worden afgegeven en waarbij het bijgevolg mogelijk is zich ervan te vergewissen dat zij de successierechten zullen betalen, dan wel met begunstigden van schenkingen van roerende

goederen, die de schenking in de drie jaar vóór het overlijden rechtstreeks verkrijgen uit handen van de erflater, zonder het optreden van de erfgenamen, algemene legatarissen en begiftigden, die dus niet in staat zijn zich te vergewissen van dezelfde waarborg ten aanzien van een schenking, gelijkgesteld met een legaat op grond van artikel 7 van het Wetboek der successierechten.

B.3.1. Het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie sluit niet uit dat een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is. Dat beginsel verzet er zich overigens tegen dat categorieën van personen, die zich ten aanzien van de in het geding zijnde maatregel in wezenlijk verschillende situaties bevinden, op identieke wijze worden behandeld, zonder dat daarvoor een redelijke verantwoording bestaat.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie is geschonden wanneer vaststaat dat geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.3.2. Bij zijn arrest nr. 162/2011 van 20 oktober 2011 heeft het Hof, wat betreft het recht op het kapitaal van een levensverzekering, dat krachtens artikel 8 van het Wetboek der successierechten wordt gelijkgesteld met een legaat, geoordeeld dat « artikel 70, in samenhang gelezen met artikel 8, van het Wetboek der successierechten [...] de artikelen 10, 11 en 16 van de Grondwet [schendt], in zoverre het bepaalt dat de erfgenamen, algemene legatarissen en begiftigden in de nalatenschap van een rijksinwoner samen aansprakelijk zijn, ieder in verhouding tot zijn erfdeel, voor de gezamenlijke rechten en interesten verschuldigd door de legatarissen en begiftigden onder algemene titel of onder bijzondere titel, zelfs wanneer de eerstgenoemden niet de mogelijkheid hebben gehad zich ervan te vergewissen dat de laatstgenoemden de rechten en interesten zullen betalen die zij verschuldigd zijn ».

Bij artikel 91 van de wet van 21 december 2013 « houdende diverse fiscale en financiële bepalingen » is in artikel 70, tweede lid, van het Wetboek der successierechten een zin toegevoegd waarin wordt bepaald dat de regel van hoofdelijkheid waarin is voorzien bij het in het geding zijnde artikel 70, tweede lid, niet van toepassing is op de rechten en interesten

verschuldigd op een verkrijging die door artikel 8 met een legaat wordt gelijkgesteld. Die uitzondering op het principe van de hoofdelijke aansprakelijkheid van de erfgenamen, algemene legatarissen en begiftigden is in het in het geding zijnde artikel 70, tweede lid, toegevoegd teneinde « een einde [te maken] » aan de in het voormelde arrest nr. 162/2011 « vastgestelde ongrondwettigheid » (*Parl. St.*, Kamer, 2013-2014, DOC 53-3236/001, p. 52).

Die wijziging is zonder weerslag op het onderzoek van de thans voorliggende prejudiciële vraag.

B.4. Het successierecht is een belasting die ontstaat bij het overlijden van een rijksinwoner en die wordt gevestigd op de waarde, na aftrek van de schulden, van al wat uit de nalatenschap van die rijksinwoner wordt verkregen (artikelen 1 en 15 van het Wetboek der successierechten).

De successierechten worden geheven op alle goederen die door vererving zijn overgegaan, ongeacht of zij ingevolge wettelijke devolutie, uiterste wilsbeschikking of contractuele erfstelling worden overgemaakt (artikel 2 van het Wetboek der successierechten).

B.5. Bij artikel 7 van het Wetboek der successierechten wordt een fictie ingesteld volgens welke de goederen waarover, naar het door het bestuur geleverd bewijs, de overledene kosteloos beschikte in de drie jaar vóór zijn overlijden en die niet onderworpen werden aan het registratierecht gevestigd voor de schenkingen, geacht worden deel uit te maken van het actief van de nalatenschap. De begunstigde van een dergelijke bevoordeling wordt voor legataris van de geschonken zaak gehouden. Bijgevolg zijn op die goederen successierechten verschuldigd.

B.6.1. Artikel 70, eerste lid, van het Wetboek der successierechten bepaalt de omvang van de verplichting tot de schuld aan successierechten van de erfgenamen, legatarissen en begiftigden. Krachtens die bepaling voldoen de erfgenamen, legatarissen en begiftigden de successierechten, ieder voor het door hem verkregene. De omvang van hun bijdrage tot de schuld wordt vastgesteld in artikel 75 van hetzelfde Wetboek, dat bepaalt :

« In zoverre er geen andersluidende beschikkingen bestaan, worden de rechten van successie en van overgang bij overlijden gedragen door de erfgenamen, legatarissen en begiftigden, ieder voor datgeen wat door hem verkregen wordt ».

B.6.2. Artikel 70, tweede lid, van hetzelfde Wetboek bepaalt bovendien dat, onverminderd de uitzonderingen waarin bij dat lid is voorzien, de erfgenamen, algemene legatarissen en begiftigden in de nalatenschap van een rijksinwoner samen aansprakelijk zijn, ieder in verhouding tot zijn erfdeel, voor de gezamenlijke rechten en interessen verschuldigd door de legatarissen en begiftigden onder algemene titel of onder bijzondere titel.

B.6.3. Terwijl artikel 75 voortvloeit uit de bekommernis om de last van de successierechten te verdelen naar gelang van het aan de begunstigden toegevalen voordeel, vormt artikel 70, tweede lid, naast met name zakelijke zekerheden die in de artikelen 84 tot 93 van het Wetboek der successierechten worden geregeld, een waarborg die ertoe strekt de invordering van die rechten voor de Staat te verzekeren en die zijn oorsprong vindt in artikel 2 van de wet van 27 december 1817 voor de inning van de successierechten, die ertoe strekte de belangen van de Schatkist te verzekeren. Uit die bepalingen vloeit voort dat, hoewel de schuld van de successierechten is opgevat als een individuele schuld van elke erfgenaam, legataris of begiftigde volgens het aandeel dat elkeen in de nalatenschap verkrijgt, de vastgestelde waarborgen voor de invordering van de successierechten, rekening houdend met het feit dat de erfgenamen en algemene legatarissen gerechtigd zijn om de gehele nalatenschap te verkrijgen, betrekking hebben op de erfgoederen in het algemeen, zonder een onderscheid te maken naar gelang van de erfopvolger in wiens patrimonium die goederen worden of moeten worden overgedragen.

De grondslag van de waarborg voor de invordering van de successierechten staat dus los van de erfopvolging, vermits hij wordt bepaald door de rechten van de overledene op de goederen die hij bij zijn overlijden nalaat en niet door de rechten van de erfgenamen, legatarissen of begiftigden op de overgedragen goederen.

B.7. De in het geding zijnde bepalingen kunnen bovendien worden verantwoord door de vrees voor onachtzaamheid of fraude die ertoe leidt dat het voorwerp van de bijzondere legaten aan de belasting wordt onttrokken; op zich doen zij niet op onevenredige wijze afbreuk aan de rechten van de betrokkenen, aangezien de erfgenamen, algemene legatarissen en begiftigden de mogelijkheid hebben, wanneer het bijzondere legaat moet worden afgegeven, zich ervan te vergewissen dat de begunstigde de daarop betrekking hebbende successierechten zal betalen en aangezien zij tegen hem over het in artikel 75 van het Wetboek bedoelde rechtsmiddel beschikken.

Op zich doen de in het geding zijnde bepalingen dus geen afbreuk aan het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie, noch aan het eigendomsrecht dat is gewaarborgd bij de grondwetsbepaling waarnaar de prejudiciële vraag verwijst, waarbij het Hof bij zijn onderzoek rekening houdt met de verdragsbepalingen die een draagwijdte hebben die analoog is aan die van artikel 16 van de Grondwet en waarvan de waarborgen een onlosmakelijk geheel vormen met die welke in die grondwetsbepaling zijn ingeschreven, te dezen artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.8. Echter, wanneer het bestuur het bestaan, in de drie jaar vóór het overlijden, aantoot van een schenking van roerende goederen van de erflater aan een begiftigde en wanneer die bevoordeling niet onderworpen werd aan het registratierecht gevestigd voor de schenkingen, is die bevoordeling, die met een legaat wordt gelijkgesteld door het in het geding zijnde artikel 7 van het Wetboek der successierechten, rechtstreeks door de erflater in de drie jaar vóór zijn overlijden aan de begunstigde ervan afgegeven zonder het optreden van de tot de schuld gehouden erfgenamen of algemene legatarissen. Deze laatsten - die de nalatenschap kunnen hebben aanvaard zonder op de hoogte te zijn van het bestaan van die schenking en die, aangezien die niet bij testament is ingesteld, geen gebruik kunnen maken van de in artikel 783 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde mogelijkheid om de nalatenschap te verwerpen wanneer een legaat dat onbekend is voor erfgenamen die de nalatenschap hebben aanvaard, een hogere waarde heeft dan die van de helft van die nalatenschap - hebben niet alleen niet de mogelijkheid om zich ervan te vergewissen dat de begunstigde de successierechten zal betalen, maar zijn bovendien hoofdelijk gehouden tot de betaling van successierechten op goederen die zij hadden kunnen erven bij ontstentenis van die bevoordelingen die door de overledene zijn gedaan in de drie jaar vóór zijn overlijden.

In dat geval zijn de in het geding zijnde bepalingen discriminerend in zoverre zij de twee in B.2 beschreven categorieën van erfgenamen op identieke wijze behandelen en kunnen zij, met betrekking tot de laatstgenoemde categorie, op onevenredige wijze afbreuk doen aan het eigendomsrecht.

B.9. De prejudiciële vraag dient bevestigend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 70, in samenhang gelezen met artikel 7, van het Wetboek der successierechten schendt de artikelen 10, 11 en 16 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre het bepaalt dat de erfgenamen, algemene legatarissen en begiftigden in de nalatenschap van een rijksinwoner samen aansprakelijk zijn, ieder in verhouding tot zijn erfdeel, voor de gezamenlijke rechten en interessen verschuldigd door de legatarissen en begiftigden onder algemene titel of onder bijzondere titel, zelfs wanneer de eerstgenoemden niet de mogelijkheid hebben gehad zich ervan te vergewissen dat de laatstgenoemden de rechten en interessen zullen betalen die zij verschuldigd zijn.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 22 februari 2018.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

J. Spreutels